

Ruder Bošković, začetnik savremene teorijske fizike. Nesumnjivo je da Ratio Studiorum ima veliki značaj za evropsku kulturu, ali se ne možemo složiti sa ocem Lorandom Kilbertusom da RS »predstavlja našem dezorientiranom vremenu pravi izazov i putokaz u traženju rješenja«.¹²

Današnje vreme traži stručnjake, specijaliste za pojedine delove našeg materijalnog i duhovnog sveta. Ova specijalizovana zanimanja zahtevaju suženo, parcijalno, ali pri tom produbljeno obrazovanje. Logika samorazvitička duha našem vremenu ne dozvoljava vraćanje na širinu obrazovanja, vraćanje na Ratio Studiorum, na Septem artes liberales, ili na heleinstičko obrazovanje.

Obrasci (pa tako i pedagoško-didaktički) iz prošlosti mogu se preneti u sadašnjost, ali su oni ovde i sada neplodni, »jer, dok možete naćiniti kopiju neke antičke skulpture, kopiju antičkog stanja uma nije moguća. Sličnost ne može biti veća od one između krabuljne igre i stvarnog života«.¹³

Naše vreme jeste dezorientisano, u prvom redu zbog prevladavanja stvari nad vrednostima, zbog prevlasti tehničko-tehnološkog racionaliteta, koji se suštinski iskazuje kao antiracionalitet. Tehničko-tehnološki racionalitet je sistem koji se sâm razvija i koji kao takav čovek ne može kontrolisati niti zaustaviti, a on se onda može okrenuti i protiv njega.

Alternativa ovakvom stanju jeste spajanje specijalističkog i opštег obrazovanja. Tu, pre svega, mislimo na izgradivanje etičkih i estetskih kriterija kroz etiku, umetnost i estetiku.

Dobar je samo onaj vaspitno-obrazovni sistem koji kod slušaoca razvija slobodno mišljenje. Znači, onaj koji nije institucionalizovan i dogmatizovan.

Pošto je Lojola bio kontemplativan u akciji, to su njegove ideje najprimerenije dogadanju u svetovnosti. Sto je za duh kapitalizma protestantizam, to je za hegemonistički feudalizam Lojolin jezuitizam. On predstavlja idejno utemjeljenje osvajačkih pohoda Španije. Lojola u svojim »Konstitucijama« kaže: »Budući da je svrha i cilj sa kojim ide ova Družba prolaziti raznim krajevima svijeta u poslušnosti prema Vrhovnom namjesniku Krista Gospodina našega ili prema poglavaru te iste Družbe, te propovijedati riječ Božju, isповijedati, i služiti se prema poticaju milosti ostalim sredstvima kojim god bude moglo da se pomogne dušama.«¹⁴

U Paragvaju su duhovni konkivistadori 1609. godine stvorili »državu božju«, koja je postojala vek i po. Po nekim teoretičarima (Filep-Miller, M. Fasbinder, K. Dil), jezuitska država u Paragvaju je bila zasnovana na socijalističko-komunističkim principima. Nazivali su je »muzičkom državom«; po Filep-Milleru, jezuitski sveštenici su pesmom preveli indijansko pleme Gavarana na hrišćanstvo, ali i mač veoma često zna biti muzikaljan. Nazivali su je državom »religijskog socijalizma«, »Božjom državom« i sl.

Sam, koliko su se komunistička načela mogla ostvariti u državi u kojoj su samo jedni vladali – jezuitski sveštenici, naravno, ponekad i bićem; bivše poglavice su i dalje ostale u povlaštenom položaju i ponekad se bavile potkazivanjem, da bi položaje zadržale, a većina »božjeg naroda« je kulućila na »božjoj zemlji«.¹⁵

Država koja svoje postojanje temelji na manipulaciji idejama i ljudima i prisili nad ljudima i njihovim idejama, običajima, tradiciji, nije ništa drugo do autoritarna, a ona nužno mora propasti. Propada ili zbog spoljašnjih, kao što je slučaj sa jezuitskom državom, ili zbog unutrašnjih faktora, doduše samo zato da bi se transformisala u neki drugi oblik autoritarne države. Jer, autoritarna država postoji sve dok postoji autoritarno ponašanje medu ljudima, sve dok postoje »autoritarni karakteri«.¹⁶

Jezuitizam kao učenje i kao pokret proizvele su duhovno-svetovne prilike pozogn srednjeg veka. Jezuitizam kao metodologiju via purgativa (put čišćenja duše) proizvodi svako vreme koje se nije oslobođilo autoritarnog ponašanja. Abūsūs non tollit usum (zloupotreba ne ukida upotrebu) je latinska sentencija koja će biti aktualna sve dok se s tim ponašanjem ne raskrsti.

Lojolino učenje nije proširilo granice teologije. Ono je eklektički spoj hrišćanske tradiциje, religioznog misticizma ranog hrišćanstva, militarizma i volicionalizma.

On traži reafirmaciju evandeoskog hrišćanstva. On želi čoveka koji će biti ispunjen kategorijanskim strahom i drhtanjem. Lojola kaže: »Ne smijati se niti išta reći što bi pobudivalo na smijeh.«¹⁷

Ukazaćemo poštovanje Lojolinom istraživanju duše, njegovim psihanalitičkim studijama, koje je stvarao tri veka pre Frojda, ali će

mo još veće poštovanje iskazati smehu od koga egzercitantova duša uzmiče.

Da li bi se jezuitizam pojavio da nije bilo luteranstva? On bi se javio u onom trenutku čim bi Katolička crkva utvrdila da gubi prevlast u duhovnim i svetovnim pitanjima. Možemo čak tvrditi da bi se on mogao pojaviti, naravno ne u tom obliku, i da nije bilo katoličanstva.

Knjiga »Načela jezuita« je svakako dobar izazov za savremenog čitaoca, u prvom redu zato što omogućuje izvorno upoznavanje sa jednom idejom i pokretom koji je relevantan ne samo za zapadnoevropsku civilizaciju.

1. Kuno Fischer: *Geschichte der neueren Philosophie*, Heidelberg 1912, str. 139. (Preuzeto iz knjige *Marksizam i jezuitizam* Nikole Miloševića, biblioteka Prolaz, Beograd, 1986, str. 122.)

2. Jean Boisset: *Kratka povijest protestantizma*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1985, str. 17.

3. Prodaja oprosta je u srednjem veku bila veoma rasprostranjena. Privikavajući narod na vjeronamjenu da se čak i budući gresi mogu novcem otkupiti, papat Lav X je od te »neekvivalentne razmene« skupio toliko novca da je sagradio velelepnu Crkvu svetog Petra u Rimu.

4. Boisset, citirano delo, str. 24.

5. Postoje protivurečna mišljenja za tvrdnju da su teze oglašene na vratima crkve vitenbrškog dvorca. Pogledati u K. Aland, *Luthers Thesenanschlag, Tatsche oder Legende* (Deutsches Pfarrblatt) 11/62; K. Honseleman, *Urfassung und Drucke der Ablastthesen Martin Luthers und ihre Veröffentlichung*, 1966.

6. Loyola: »Načela jezuita», str. 59.

7. Luter jeste za postavljanje čoveka u središte sveta, ali za takvo u kome će čovek – pojedinac biti okrenut Bogu, bez posrednika. »Protestantizam ne potvrđuje na prvom mjestu prava vjernika. On ne proklamira prava čovjeka. Naprotiv, on afirmira njegovo dužnosti, jer prava pripadaju bogu.« (Kratka povijest protestantizma, str. 9) Njegovo shvaćanje reformacije se razlikuje od shvaćanja njegovih tumaća.

8. Mirko Zurovac u predgovoru knjizi Søeren Kierkegaarda *Bolest na smrt*, Mladost, Beograd, 1980, str. 14.

I dalje kaže: »Stvarnost je na strani moći i oni koji nemaju moći žive u mogućnosti. Tako se gubi stvarnost.« str. 14.

9. Loyola: *Načela jezuita*, str. 138.

10. Leonardo da Vinči: *Il Codice Atlantico*, fol. 67, recto. To je predgovor Leonardova *Tratatto della Pittura* koji je manifest oslobodilačke borbe slikara i slikarstva – umetnosti od paternalističkih stoga. Preuzeto iz knjige Dušana Nedeljkovića *Leonardo da Vinči, umetnik i estetičar*, Srpska akademija nauka, Beograd, 1957, str. 254.

11. Loyola: *Načela jezuita*, str. 135.

12. Ibid, str. 205.

13. Alfred North Whitehead: *Nauka i moderni svet*, Nolit, Beograd, 1976, str. 213.

14. Loyola: *Načela jezuita*, str. 141.

15. Za šire upoznavanje sa jezitskom državom u Paragvaju pogledati *Marksizam i jezuitizam* N. Miloševića, str. 101–143.

16. Šire pogledati u *Bekstvo od slobode* Ericha Fromma, Nolit, Beograd, 1983, str. 131–160.

17. Loyola: *Načela jezuita*, str. 70, uputstvo br. 80

stvaralački nemir

Miroslav Dudok: **GLUTINACIJA TEKSTA U SLOVAČKOM I SRPSKOHRVATSKOM JEZIKU**, Naučne sveske, Obzor, Novi Sad, 1987.

samuel boldocki

Ako imamo na umu činjenicu da govorimo o usko stručnoj naučnoj knjizi, onda naslov ovog članka može izgledati prilično čudan, a ako, pak, uzimamo u obzir celu stvaralačku ličnost Miroslava Dutka, nećemo imati nikakvih dilema u ovom smislu. Dr Miroslav Dudok je autor više stotina jezičkih članaka i studija. Bavi se sintakškim i stilističkim problemima slovačkog i srpskoahravatskog jezika, tekstualnom lingvistikom, teorijom i praksom prevodenja, provučavanjem istorije vojvodanske slovakistike itd. On je i afirmisani pesnik. Pesme je počeo pisati još kao mlađi srednjoškolac i danas već ima nekoliko zbirki pesama, kao što su: *ody do basne* (Stepenice za pesmu), *Svetelny korbáč* (Svetleći bić), *Pečat* (Pečat), *Multo plus i Ruberoid*. Sastavio je i antologiju vojvodanske slovačke ljubavne lirike *Lásky bez ohlasu* (Ljubavi bez odjeka), autor je udžbenika za osnovnu školu, piše radio-drame itd. Polje interesovanja i delatnosti dr Dutka je zaista široko, tako da je ova njegova najnovija knjiga samo novi kameničić, istina, značajan, u bogatom mozaiiku njegovih stvaralačkih nemira.

Tekstualna lingvistika, kao i stilistika teksta, mlade su naučne discipline. Zato istraživač mora računati s određenim preprakama u obliku nedovoljne ili nejasne definicije pojedinih fenomena, kontradiktornih gledišta i sl., a već sama činjenica da je tekst na hijerarhijskom vrhu jezičkog sistema i da jezičke jedinice sa niže hijerarhijske razinе upravo na nivou teksta dobijaju krajnju informacionu i komunikacionu vrednost, dovoljno je provokativna za autore kao što je Miroslav Dudok. Kako tekst može da odredi značenje nižih, ali i vanjezič-

kih jedinica, možemo ilustrovati pomalo banalnim primerom. Postoji šaljiva pričica, u kojoj pastir, izgubivši ovce, zove s brda na brdo: »Susede, jesli li video moje ovce?«, a ovaj mu tih i nezainteresovano odgovara: »Ts!«. Dakle, običan pokret jezikom u datom dijalogu ima vrednost informacije čak dveju rečenicu: *Ni sam video ovce i Tvoje me ovce uopšte ne interesuju*.

Dudok je iz kompleksne problematike tekstualne lingvistike odabrao parcijalnu i, na prvi pogled, nepričuvenu temu: *Glutinacija teksta u slovačkom i srpskoahravatskom jeziku*, dakle, jednostavno rečeno, spajanje rečenica u kontekst u slovačkom i srpskoahravatskom jeziku. No, u praksi autor je postavio kompleksnije ciljeve, između ostalog, »dati teoretski okvir problematike koja se u stručnoj literaturi naziva tekstualna lingvistika, lingvistika teksta, nadrečenična sintaksa ili hipersintaksa koja obuhvata i oblast tekstualne lingvistike«, a samo drugi deo rada posvećuje »konkretnoj tekstolingvističkoj analizi glutinacije, kao jednom od mikrosistemata teksta koji se javljaju u stvaranju teksta« ne zanemarujući pri tome ni pragmatične ni pedagoške zahteve istraživačkog rada.

Knjiga se sastoji od četvrnaest rasprava. Pošle tri uvodne (*Uvod* (Uvod), *Textový korpus a jeho spracúvanie* (Korpus teksta i njegova obrada), *Ciel práce (Cíl rady)*) dolaze članci teoretske orientacije (*Konštituovanie textovej lingvistiky, pojem textu a jeho výstavba* (Konstituisanje tekstualne lingvistike, pojam teksta i njegova struktura), *Od jazyka reči k textovej lingvistike a štýlistike textu* (Od jezika i govora ka tekstualnoj lingvistici i stilistici teksta), *Vnútrotextový rámc v teórii textu* (Unutartek-

stualni okvir u teoriji teksta) i *Text a jazykový systém* (Tekst i jezički sistem). U sledeća tri članka (*Miesto glutinácie textu v textovej lingvistike* (Mesto glutinacije teksta u tekstualnoj lingvistici), *Pojem glutinácie a glutinatívne prostriedky* (Pojam glutinacije i glutinativna sredstva) i *Exaktné vyjadrovanie glutinácie* (Egzaktno izražavanje glutinacije) obraduje teoretska pitanja koja se tiču same glutinacije i mogućnosti njene egzaktnе primene. U četiri zaključna teksta (*Glutinácia publicistických textov* (Glutinacija publicističkih tekstova), *Glutinácia v náučných textoch* (Glutinacija u naučnim tekstovima), *Glutinácia administratívnych textov* (Glutinacija administrativnih tekstova) i *Glutinácia v umeleckých textoch* (Glutinacija u umetničkim tekstovima)) autor egzaktne meri i brojčano izražava glutinaciju navedenih vrsta tekstova u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. Taj deo knjige sadrži: *Záver* (Zaključak), *Poznámky* (Napomene), *Zoznam excerptovanej literatúry* (Spisak ekscerptirane literature), *Literatúra, Resumé* (Rezime) (na srpskohrvatskom i nemačkom jeziku), *Menný register* (Registar imena i Predmetni registar) i *Poznámka o autorovi* (Beleška o piscu).

U širem teoretskom delu autor najveću pažnju poklanja poreklu tekstualne lingvistike i analizira važnije radeve svetske, evropske, tekstualne lingvistike i većinu radeve iz teorije teksta i tekstualne lingvistike na slovačkom i srpskohrvatskom jeziku, proučava odnos jezika i govora prema tekstu, njegov sistemski aspekt i sl. Akceptirajući shvatanja da je tekst hjerahijski vrh jezičkog sistema, da tekst nije samo puki sled rečenica nego struktuirana celina, »informacijski i komunikacijski vezana i kompleksna verbalna jedinica realizovana u konkretnom vremenu i prostoru, dakle, društveno i psihički modifikovana«. Dudok svesno insistira na tome da u svojim teoretskim analizama ne bude isključiv, već i zato jer polazi od teze da tekst, s obzirom na svoj karakter, mora biti predmet interesovanja većeg broja naučnih disciplina. Ne prepostavlja, na primer, ispitivanje teksta kao jezičke jedinice (dakle, jedinice sistemskog nivoa) nad ispitivanjem teksta, kao jedinice govornog produkta (dakle, konkretnog iskaza). Istu važnost pridaje i izučavanju tekstualne lingvistike (koja program svog izučavanja zasniva na parcijalnim problemima, koneksije, rekurense, glutinacije, metaforizacije, gramatičke kompozicije i sl.) i tekstualne gramatike koja »ide za svojim stabilnjim i sistematizovanijim predmetom proučavanja« i obuhvata, između ostalog, intertekstualno povezivanje, tradiciju, kao tekstoprovnu kategoriju i sl.

U drugom delu svoga rada, sa užim teoretskim i egzaktnim ciljem autor analizira pitanja koja su u vezi sa definicijom pojma glutinacije teksta, stvaranjem operativnog modela glutinacije teksta, zapravo, stvaranjem uzorka za egzaktno izražavanje prosečnog stepena glutinacije teksta i izražavanje podataka o kohezivnosti teksta i pitanja koja proističu iz konkretnih analiza i interpretacije glutinacije u četiri stila modernog slovačkog i srpskohrvatskog jezika u publicističkom, naučnom, administrativnom i umetničkom. U procesu obrazovanja navedenog operativnog modela glutinacije teksta autor ekcipira empirijski pristup. J. Misrik, koji je u slovačku lingvistiku uveo mere je glutinacije i utvrdio pet tipova glutinativnih načina – »glutinatora«, dr. Misrik, polazeći od empirijskog pristupa, uz utvrđene glutinatore doda je i stepen intenziteta kojim se meri nov izraz, na čijem čelu stoji glutinator, pripaja na prethodni kontekst. Stepen pripajanja ili priključenja, na prethodni kontekst prof. Misrik je ovako klasifikovao:

1. podmet	0
2. predmet	1
3. određivanje situacije	2
4. određen glagolski oblik	3
5. konektor	4

Autor knjige »Glutinacija teksta u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku«, dr. Dudok, u osnovi prihvata oba stepena priključivanja na prethodni kontekst, ali uvođi 6. stilističko obeležje stepena, koji se realizuje, između ostalog, i replikacijom reči u dijalogu. Dr. Dudok je, dođuše, delimično proširio mogućnost shvatanja

intenziteta pripajanja aglutinatora terminološkim neutralizovanjem njihovog značenja: podmet = tematizator, predmet = objektov emfazitator, određivanje situacije = situativ, određen glagolski oblik = tranzitivizator itd, ali se ne možemo oslobođiti utiska da u ovom kontekstu ipak nedostaje šire teoretsko i terminološko objašnjenje. Bez namere da polemišemo, navećemo, radi ilustracije napred spomenute tvrdnje, samo jedan primer iz romana D. Čosića:

— *Kunem se! — šapnu ona svom snagom. Ne pogleda je, brzo izlazi, poguren. Ude Nikola i zatvori prozor da Simka ne čuje kuknjavu iz sela.*

Prema tome, treća rečenica citiranog odlomka se na prethodnu nadovezuje određenim glagolskim oblikom (po Dutkovoj terminologiji – tranzitivizatorom), koji bi trebalo da ima visoki stepen aglutinacije, a jasno je da se tu radi, u najboljem slučaju, o nultom stepenu glutinacije, iako rečenica počinje ličnim glagolskim oblikom *ude*.

U zaključnom delu rada autor je skupio rezultate egzaktnih pokazatelja glutinacije teksta u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku i uveo ih u širi kontekst tekstualne lingvistike. U

tom kontekstu je, možda, najinteresantniji njegov zaključak: da se u konfrontiranju rezultata merenja glutinacije teksta u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku javlja, manje-više, konstantna razlika u glutinaciji teksta. Glutinacija je za 0,20 stepeni veća u slovačkim tekstovima u odnosu na srpskohrvatske, ali se to ne odnosi na sve žanrove. No, dr. Dudok se ne zadovoljava samo tom konstatacijom, nego argumentovano određuje i zašto je to tako:

U zaključku ovog kratkog osvrta na knjigu M. Dutku »Glutinacija teksta u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku« uzimamo slobodu da konstatujemo da naša kulturna javnost, a i ne samo naša, dobija novu i teoretsku i pragmatičku lingvističku vrednost, pa, iako to može biti shvaćeno kao malicioznost ili sitničarenje, moramo i ovom prilikom konstatovati da su se tehnički i drugi previdi moralni redukovati na tolerantan minimum, naročito kad su u pitanju ovako usko lingvistički tekstovi. Prilikom lekture i korekture teksta ne bi se smelo prevideti da se reč sistem (*systém*) ne piše sa mekim i (u sadržaju pod brojem 6. stoji Text a jazykový sistem), ili da pôvodca (zacetnik) nije *pôvodca* (str. 36) i sl.

Sa slovačkog: Branislav Rom

sažet put do smrti

Mihajlo Pantić: *VONDER U BERLINU*, Filip Višnjić, Beograd, 1987.

nenad šaponja

Posle premijernog prikazivanja u književnoj periodici poslednjih godišta, u prilici smo naćinili osvrт na najnoviju proznu produkciju (svakako najprisutnijeg književnog kritičara svoje generacije) Mihajla Pantića (1957) uobjaštenu u zbirku priča *VONDER U BERLINU*. Nevezane priče (iako, uglavnom, imaju zajedničkog glavnog junaka, to jest, pisca) formalno su organizovane u tri celine (*Vonder u Berlinu, Ugao pod kojim pada svjetlo, Devet paragrafa umiranja*) ostavljaju, ovako skupno uocene, pre svega, utisak gorskog okusa aktuelnog urbanog (pre)življaja. Prvoj trećini pripadaju priče koje na savremen način (»Fragmenti su jedina forma kojoj ja verujem« rekao je, još uvek ne tako davno, u jednoj priči Bartelmi) pričaju o fenomenu savremenog, pri tome nastojeći da se svide čitaču upravo zbog svoje pričljivosti; drugoj trećini one u kojima dominira shizoidna raspolaženost (pisca, čitaoca, jezika i ostalih fenomena); a treću čine različite varijacije projekcija svesti o sopstvenoj koničnosti kao sastavnom elementu dijalektike nagona smrti (u čijem kontekstu, verovatno, i nastaju gore navedeni paragrafi ili fragmenti). *Proze, larve* prethodne knjige *HRONIKA SOBE* (1984) komponovane su u izrazitoj polifoničnosti izražajnih figura, te načina i mogućnosti pisanja; odišu gustinama toliko karakterističnim za spisateljske prvevene koji nagoveštavaju, znojem kopulacije lične poetike i suve činjenice, bekotovskim vremenom... Uporedimo li ih sa pričama *Vondera u Berlinu* zapazimo gotovo identičnu misaonu matricu književno osmišljenih unekoliko drugačijim narativnim postupcima. Zapazimo dva lica iste polazišne stvarnosti. Za razliku od proza *Hronike sobe*, ovde je u mnogo većoj meri izražena sklonost pričanju u prvom licu. U većini priča pripovedač se naglašeno pojavljuje u dva lica – sadašnjem i prošlom, i često, perspektivu prvog koristi se drugim kao objektom, pri tom se trudeći da baci što više svetla na to prošlo biće. Ponekad pripovedač (sadašnje lice) biva sam objektom svoga pisanja u momentu dok ono nastaje. To su modeli simuliranja sumnje, trenuci u kojima autora vidimo na najudaljenijim tačkama horizonta smislenog. Dalje se više ne može govoriti. Takvo mešanje sopstvenih lica i perspektiva, detronizacija magije pisanja (koji kao da vuku korenje iz nekih savremenih epistolarnih formi) mogu se učiniti i pozom, ali ovde se radi o smišljenom modeliranju egzis-

tencijalne neusaglašenosti i nedorečenosti, neiskazana i nespoznanja, modeliranju te zastrašujuće nepotpunosti bića. Pisac se ne libi da prizna svoju »ravnodušnost prema lepoti, smislu za skupljanje suvišnih činjenica, sklonost raspadaju, praznu rečitost«. Istovremeno i izolovan i otvoren raznorodnim uticajima (u ovom globalnom selu od znanog nam sveta) on je »odmetnik i usamljenik, etički dislociran«. Pisanje shvata kao nemoć vlastite egzistencije. Njegova naracijia se grčević borii za »svoje mesto van opštih mesta«. Samoj priči pokušava podariti svest o sopstvenom nestajanju, o sopstvenoj konačnosti (što nije ni novo, ni neobično, pogotovo za noviju srpsku prozu, ali modus izvedbe autoru obećava značajno mesto u njoj). Za njega je priča, to sažeto opošnašanje stvarnosti – ionako samo sažet, ubrzani put do smrti«.

Sažetost ove proze nije (kao što to najčešće biva) u gnomičnom, već u emotivnom. Pantić jeste, pre svega, pisac atmosfere u *Hronici sobe* ona bazično izvanvremenskim zadahom od bukcione sale, u *Vonderu u Berlinu* to je urbana fotografija razilazećeg vremena devete decenije). Zapisi ove treperave egzistencije se sarmosvesno obreduju spram pravilje nepostojanja (ili njenog neprepoznavanja), oblikuju se u pseudoadtobiografske storiјe natopljene nostalgijom i sveprisutnim i svakovrsnim bespućem, ili su ispisivane (i mahom neostvarene) komunikacije sa delom fenomena koji su oblikovali tu egzistenciju. Baš kao i Bukovski, Pantić stalno pokušava ispričati jednu priču – egzistencijalnu teskobu razrešava pisanjem priče. Ipak, ta priča nije zatvorena, lična, to je priča hiljadu sličnih priča, skoro potpuni arhetip pustosi svakodnevno, tog duhovnog ništavila epoha u kojoj živimo. Veštrom citatološkom montažom fragmentima sopstvene haotičene svesti i nekih najopštijih (ponekad i enciklopedijskih) podataka pisac (inače, povremeno sklon katalogiziranju) slaže i preslaguje intimni inventar detinjstva i odrastanja. Čitalac se, poput onog u Bartelmija, hvata u brižljivo isprepletenu (a naoko haotičnu) mrežu asocijacija, ili, pak, prepusta ugodnom talasu ovog fluentnog i zrelog pripovedanja naglašeno usmerenog ka srednjoevropskim tokovima (Šulc, Handke, Hrabal, Skvoreckij). Prividna realnost priče, ne retko, biva isčašena fantastičarskim polurečenicama, inerpoliranjem drugačijim tekstualnosmitma, filmskim rezovima u pravolinijskom toku pripovedanja između kojih ponori sumnje (odnosno kadrovi potpuno drugačije